

Διαγώνισμα Φυσικής Προσανατολισμού Θετικών Σπουδών Γ' Λυκείου 14/12/2024

ΘΕΜΑ Α

Στις ερωτήσεις Α1 – Α4 να επιλέξετε τη σωστή απάντηση.

Α1. Το πλάτος της εξαναγκασμένης ταλάντωσης που εκτελεί ένα σώμα:

- α) εξαρτάται από την τιμή της σταθεράς απόσβεσης και από τη συχνότητα του διεγέρτη.
- β) είναι σταθερό και ανεξάρτητο από τη συχνότητα του διεγέρτη.
- γ) αυξάνεται, αν αυξάνεται συνεχώς η συχνότητα του διεγέρτη.
- δ) μειώνεται εκθετικά σε συνάρτηση με τον χρόνο.

(5 μονάδες)

Α2. Σώμα εκτελεί φθίνουσα ταλάντωση της οποίας το πλάτος μειώνεται με τον χρόνο σύμφωνα με τη σχέση $A = A_0 \cdot e^{-\Lambda t}$, όπου A_0 το αρχικό πλάτος και Λ θετική σταθερά.

- α) Η ενέργεια του συστήματος μειώνεται κατά το ίδιο ποσό σε κάθε περίοδο.
- β) Η δύναμη απόσβεσης είναι ανάλογη της επιτάχυνσης του σώματος και αντίρροπη αυτής.
- γ) Ο λόγος δύο διαδοχικών μέγιστων απομακρύνσεων προς την ίδια κατεύθυνση μειώνεται συνεχώς.
- δ) Η σταθερά Λ εξαρτάται από τη μάζα του σώματος και τη σταθερά απόσβεσης.

(5 μονάδες)

Α3. Σε μια εξαναγκασμένη ταλάντωση η ιδιοσυχνότητα του συστήματος είναι μικρότερη από τη συχνότητα του διεγέρτη. Αν μειώνουμε συνεχώς τη συχνότητα του διεγέρτη χωρίς να ξεπεράσουμε την ιδιοσυχνότητα, το πλάτος της ταλάντωσης:

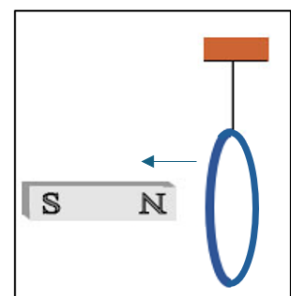
- α) θα αυξάνεται συνεχώς.
- β) θα μειώνεται συνεχώς.
- γ) αρχικά θα μειώνεται και στη συνέχεια θα αυξάνεται.
- δ) θα παραμείνει το ίδιο.

(5 μονάδες)

Α4. Ο μεταλλικός δακτύλιος του διπλανού σχήματος είναι δεμένος στο άκρο μονωτικού νήματος και αρχικά ισορροπεί στην κατακόρυφη θέση. Όταν απομακρύνουμε απότομα τον μαγνήτη:

- α) η μαγνητική ροή που διέρχεται από την επιφάνεια του δακτυλίου αυξάνεται.
- β) ο δακτύλιος κινείται προς τον μαγνήτη.
- γ) ο δακτύλιος απομακρύνεται από τον μαγνήτη.
- δ) ο δακτύλιος παραμένει ακίνητος.

(5 μονάδες)

Α5. Να χαρακτηρίσετε την κάθε πρόταση παρακάτω με το γράμμα Σ αν είναι σωστή ή με το γράμμα Λ αν είναι λανθασμένη.

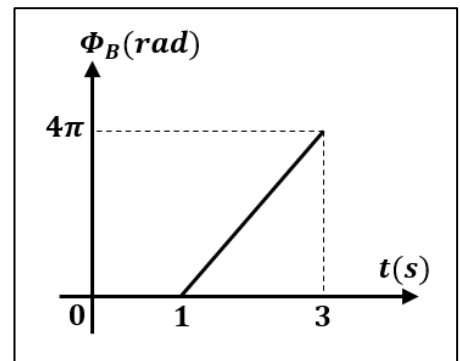
- α) Σύστημα εκτελεί φθίνουσα ταλάντωση. Ο ρυθμός μείωσης του πλάτους αυξάνεται όταν αυξάνεται η σταθερά απόσβεσης.
- β) Σε μια εξαναγκασμένη ταλάντωση η συχνότητα του διεγέρτη εξαρτάται από τη μάζα του σώματος.
- γ) Σε ακίνητο ευθύγραμμο αγωγό που βρίσκεται μέσα σε ομογενές μαγνητικό πεδίο δεν αναπτύσσεται ηλεκτρεγερτική δύναμη.
- δ) Το συνολικό φορτίο που μετακινείται σε κλειστό κύκλωμα λόγω του φαινομένου της επαγωγής, εξαρτάται από τη χρονική διάρκεια του φαινομένου.
- ε) Σε ευθύγραμμο αγωγό που κινείται με ταχύτητα παράλληλα στις δυναμικές γραμμές μαγνητικού πεδίου δεν αναπτύσσεται ηλεκτρεγερτική δύναμη.

(5 μονάδες)

ΘΕΜΑ Β

B1. Εγκάρσιο αρμονικό διαδίδεται κατά μήκος γραμμικού ελαστικού μέσου το οποίο ταυτίζεται με τον θετικό ημιάξονα Ox .

Η πηγή των αρμονικών κυμάτων βρίσκεται στο άκρο O , στη θέση $x = 0$, του γραμμικού ελαστικού μέσου και τη χρονική στιγμή $t = 0$ ξεκινά να εκτελεί κατακόρυφη απλή αρμονική ταλάντωση στον άξονα yy' με χρονική εξίσωση απομάκρυνσης $y = A\eta\mu(\omega t)$.

Στο διπλανό σχήμα φαίνεται το διάγραμμα της φάσης του σημείου

B , που βρίσκεται στη θέση $x_B = 0,5m$, σε συνάρτηση με τον χρόνο ($\Phi_B = f(t)$). Τη χρονική στιγμή $t = 3s$ τα σημεία του γραμμικού ελαστικού μέσου που έχουν μέγιστη κινητική ενέργεια και κινούνται προς την αρνητική κατεύθυνση του άξονα yy' είναι:

α) επτά

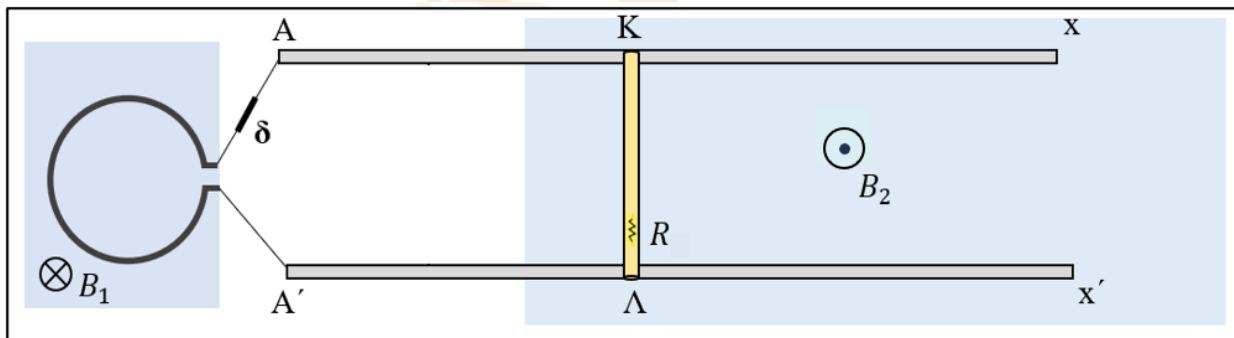
β) τέσσερα

γ) τρία

Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση και να δικαιολογήσετε την επιλογή σας.

(1+6 μονάδες)

B2. Δύο παράλληλοι αγωγάι οδηγοί μεγάλου μήκους Ax και $A'x'$ βρίσκονται πάνω σε οριζόντιο επίπεδο, έχουν αμελητέα ωμική αντίσταση και απέχουν μεταξύ τους απόσταση ℓ . Στα άκρα A και A' έχει συνδεθεί μέσω διακόπτη (δ) κυκλικός αγωγός με το επίπεδό του οριζόντιο όπως φαίνεται στο παρακάτω σχήμα (κάτοψη).

Ο κυκλικός αγωγός έχει εμβαδόν S , ωμική αντίσταση R και βρίσκεται μέσα σε κατακόρυφο μαγνητικό πεδίο μεταβλητής έντασης $\vec{B}_1$, περιορισμένου εύρους με κατεύθυνση από τον αναγνώστη προς τη σελίδα.

Το μέτρο της έντασης $\vec{B}_1$ αυξάνεται με σταθερό ρυθμό $\frac{\Delta B_1}{\Delta t} = \lambda$, όπου λ θετική σταθερά. Πάνω στους

οδηγούς είναι τοποθετημένος ευθύγραμμος αγωγός KL μήκους ℓ και ωμικής αντίστασης $R_{KL} = R$.

Μεταξύ του αγωγού KL και των παράλληλων οδηγών δεν εμφανίζεται τριβή. Ο αγωγός KL και οι

παράλληλοι οδηγοί βρίσκονται μέσα σε ένα δεύτερο κατακόρυφο ομογενές μαγνητικό πεδίο έντασης $\vec{B}_2$

σταθερού μέτρου, μεγάλου μήκους και επίσης περιορισμένου εύρους με φορά από τη σελίδα προς τον

αναγνώστη.

I. Με τον διακόπτη (δ) κλειστό, ο αγωγός ΚΛ ισορροπεί υπό την επίδραση οριζόντιας δύναμης $\vec{F}$ σταθερού μέτρου που ασκείται στο μέσο του αγωγού. Η δύναμη $\vec{F}$ έχει μέτρο:

- α) $F = \lambda \frac{B\ell S}{2R}$ και κατεύθυνση προς τα δεξιά,
 β) $F = \lambda \frac{B\ell S}{2R}$ και κατεύθυνση προς τα αριστερά,
 γ) $F = \lambda \frac{B\ell S}{R}$ και κατεύθυνση προς τα αριστερά.

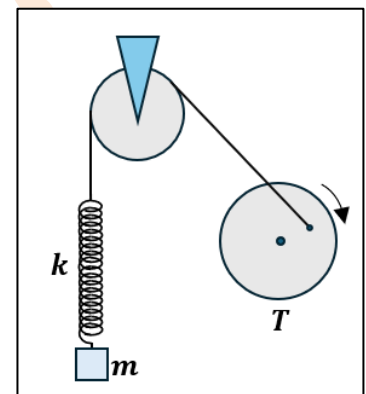
Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση και να δικαιολογήσετε την επιλογή σας.

(1+4 μονάδες)

II. Σε μια άλλη περίπτωση, χωρίς το μαγνητικό πεδίο έντασης $\vec{B}_1$, ασκείται στο μέσο του αγωγού μια κατάλληλη δύναμη $\vec{F}'$ με φορά προς τα δεξιά. Ο διακόπτης (δ) είναι κλειστός και ο αγωγός κινείται εντός του ομογενούς μαγνητικού πεδίου έντασης $\vec{B}_2$ με σταθερή ταχύτητα. Να αποδείξετε ποσοτικά ότι ισχύει η αρχή διατήρησης της ενέργειας στο φαινόμενο της επαγωγής.

(3 μονάδες)

B3. Στη διάταξη του διπλανού σχήματος εκτελείται πείραμα εξαναγκασμένης ταλάντωσης. Το σώμα μάζας m είναι δεμένο στο κάτω άκρο ιδανικού ελατηρίου σταθεράς k και η σταθερά απόσβεσης b έχει σταθερή τιμή. Το άνω άκρο του ελατηρίου είναι δεμένο με σχοινί, το άλλο άκρο του οποίου προσδένεται στον τροχό T . Με κατάλληλη διάταξη ο τροχός περιστρέφεται με γωνιακή ταχύτητα $\omega = \frac{5}{4}\sqrt{\frac{k}{m}}$ και το σώμα εκτελεί κατακόρυφη εξαναγκασμένη ταλάντωση.

I. α) Το σώμα εκτελεί εξαναγκασμένη ταλάντωση με το μέγιστο πλάτος.

β) Αν αυξήσουμε τη γωνιακή ταχύτητα του τροχού χωρίς να μεταβάλλουμε τη σταθερά απόσβεσης ($b = \text{σταθερή}$) το πλάτος ταλάντωσης θα αυξηθεί.

γ) Αν αυξήσουμε τη σταθερά απόσβεσης b χωρίς να μεταβάλλουμε τη γωνιακή ταχύτητα ($\omega = \text{σταθερή}$) το πλάτος ταλάντωσης θα μειωθεί.

Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση και να δικαιολογήσετε την επιλογή σας.

(1+4 μονάδες)

II. Αλλάζουμε το ελατήριο με ένα άλλο, του οποίου η σταθερά είναι $k' = k/4$, διατηρώντας την ίδια σταθερά απόσβεσης b . Επαναλαμβάνουμε το πείραμα με τον τροχό να περιστρέφεται έχοντας νέα γωνιακή ταχύτητα ω' . Το σώμα σε αυτή την περίπτωση εκτελεί κατακόρυφη εξαναγκασμένη ταλάντωση με το μέγιστο πλάτος. Το ποσοστό της μεταβολής (π) της γωνιακής ταχύτητας του τροχού είναι:

α) $\pi = -60\%$

β) $\pi = +25\%$

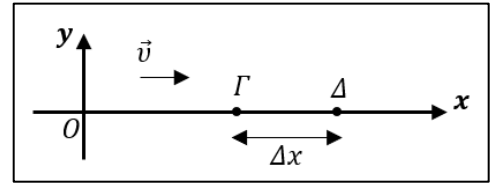
γ) $\pi = -20\%$

Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση και να δικαιολογήσετε την επιλογή σας.

(1+4 μονάδες)

ΘΕΜΑ Γ

Πηγή αρμονικών κυμάτων βρίσκεται στο άκρο O , στη θέση $x = 0$, γραμμικού ελαστικού μέσου που ταυτίζεται με τον θετικό ημιάξονα Ox . Τη χρονική στιγμή $t = 0$ η πηγή ξεκινά να εκτελεί

κατακόρυφη απλή αρμονική ταλάντωση στον άξονα yy' με χρονική εξίσωση απομάκρυνσης $y = A\eta\mu(\omega t)$ και παράγει εγκάρσιο αρμονικό κύμα που διαδίδεται κατά μήκος του θετικού ημιάξονα. Το υλικό σημείο Γ του ελαστικού μέσου που βρίσκεται στη θέση $x_\Gamma = 0,4m$ ξεκινά να εκτελεί απλή αρμονική ταλάντωση τη χρονική στιγμή t' έχοντας χρονική εξίσωση απομάκρυνσης $y_\Gamma = 0,1\eta\mu(5\pi t - 4\pi)$ S.I. για $t \geq t'$. Ένα υλικό σημείο Δ του ελαστικού μέσου βρίσκεται στη θέση x_Δ δεξιότερα από το σημείο Γ . Το κύμα για να φτάσει από το σημείο Γ στο σημείο Δ χρειάζεται χρονικό διάστημα $\Delta t = 0,6s$.

Γ1. Να βρείτε την ταχύτητα διάδοσης του αρμονικού κύματος. **(4 μονάδες)**

Γ2. Να υπολογίσετε τη διαφορά φάσης ($\Delta\Phi = \Phi_\Gamma - \Phi_\Delta$) μεταξύ των ταλαντώσεων των υλικών σημείων Γ και Δ την ίδια χρονική στιγμή. **(5 μονάδες)**

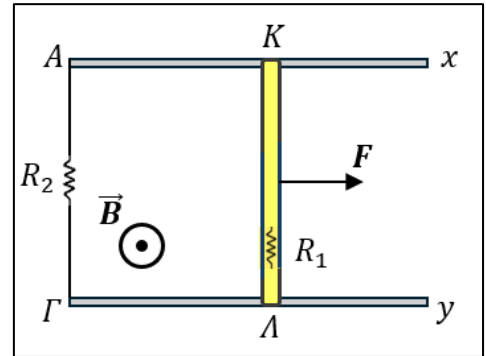
Γ3. Να σχεδιάσετε σε βαθμολογημένους άξονες τη γραφική παράσταση της φάσης του κύματος σε συνάρτηση με τη θέση x των υλικών σημείων του ελαστικού μέσου ($\Phi = f(x)$) τη χρονική στιγμή t' που το κύμα φτάνει στο σημείο Γ . **(5 μονάδες)**

Γ4. Να γράψετε την χρονική εξίσωση της επιτάχυνσης ταλάντωσης που εκτελεί το σημείο Δ ($a_\Delta = f(t)$) και να σχεδιάσετε την αντίστοιχη γραφική παράσταση μέχρι να ολοκληρώσει μια πλήρη ταλάντωση. **(4+1 μονάδες)**

Γ5. Να βρείτε την απομάκρυνση του σημείου Δ όταν το σημείο Γ βρεθεί στην κάτω ακραία θέση της ταλάντωσης του για πρώτη και δεύτερη φορά. **(3+3 μονάδες)**

ΘΕΜΑ Δ

Ο ευθύγραμμος αγωγός ΚΛ μήκους $\ell = 1\text{m}$, μάζας $m = 1\text{Kg}$ και ωμικής αντίστασης $R_1 = 1,2\Omega$ μπορεί να ολισθαίνει χωρίς τριβές πάνω σε οριζόντιες σιδηροτροχιές Αx και Γy αμελητέας αντίστασης και μεγάλου μήκους. Στα άκρα Α και Γ οι αγωγοί συνδέονται με ωμική αντίσταση $R_2 = 0,8\Omega$. Η διάταξη βρίσκεται

μέσα σε κατακόρυφο ομογενές μαγνητικό πεδίο κάθετα στις δυναμικές γραμμές του. Η ένταση του μαγνητικού πεδίου έχει μέτρο $B = 1\text{T}$ και κατεύθυνση από τη σελίδα προς τον αναγνώστη. Τη χρονική στιγμή $t_0 = 0$ ασκείται στον αγωγό ΚΛ, κάθετα στο μέσο του, σταθερή δύναμη μέτρου $F = 4\text{N}$ όπως φαίνεται στο σχήμα, οπότε αρχίζει να κινείται. Τη χρονική στιγμή t_1 ο αγωγός αποκτά οριακή ταχύτητα. Τη χρονική στιγμή t_2 ($t_2 > t_1$) η δύναμη $\vec{F}$ καταργείται και ο αγωγός τελικά ακινητοποιείται τη χρονική στιγμή t_3 . Στο χρονικό διάστημα $\Delta t = t_2 - t_1$ ο αγωγός μετατοπίζεται κατά $\Delta x = 8\text{m}$.

Δ1. Να υπολογίσετε το μέτρο της οριακής ταχύτητας v_{op} που θα αποκτήσει ο αγωγός ΚΛ. (5 μονάδες)

Δ2. Τη χρονική στιγμή t , για $t < t_1$, που το μέτρο της ταχύτητας του αγωγού είναι $v = \frac{v_{op}}{2}$ να βρείτε:

α) τη διαφορά δυναμικού $V_{K\Lambda}$ στα άκρα του, (4 μονάδες)

β) τον ρυθμό μεταβολής της κινητικής του ενέργειας. (4 μονάδες)

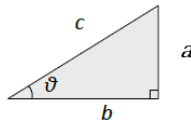
Δ3. Να υπολογίσετε τη θερμότητα που παράγεται στις αντιστάσεις της διάταξης από τη χρονική στιγμή t_1 που ο αγωγός αποκτά οριακή ταχύτητα και μέχρι να ακινητοποιηθεί τη χρονική στιγμή t_3 . (5 μονάδες)

Δ4. Να βρείτε πως μεταβάλλονται σε συνάρτηση με την ταχύτητα του αγωγού και να γίνουν οι αντίστοιχες γραφικές παραστάσεις από τη χρονική στιγμή $t_0 = 0$ και μέχρι ο αγωγός να αποκτήσει την οριακή ταχύτητα για:

α) την ένταση του ηλεκτρικού ρεύματος που διαρρέει τη διάταξη ($I = f(v)$) και (3 μονάδες)

β) τον χρονικό ρυθμό μεταβολής της έντασης του ηλεκτρικού ρεύματος ($\frac{dI}{dt} = f(v)$). (4 μονάδες)

1. ☒ Ζωγράφου: Ι. Χρυσίππου 1, ☎ 210 7488030 & ΙΙ. Ξηρογιάννη 10, ☎ 210 7488180
2. ☒ Χολαργός: Φανερωμένης 13, ☎ 210 6536551
3. ☒ Αγία Παρασκευή: Ευεργέτου Γιαβάση 9, πλατεία Αγ. Παρασκευής, ☎ 210 6000031

ΠΡΟΘΕΜΑΤΑ ΜΟΝΑΔΩΝ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ - ΤΡΙΓΩΝΟΜΕΤΡΙΑ			ΟΡΘΟΓΩΝΙΟ ΤΡΙΓΩΝΟ	
	$10^{12} \rightarrow$ tera (T)	Εμβαδόν παραλληλογράμμου: $A=bu$			$\eta\mu\theta = \frac{a}{c}, \sigma\upsilon\nu\theta = \frac{b}{c}$
	$10^9 \rightarrow$ giga (G)	Περίμετρος κύκλου: $C=2\pi r$			
	$10^6 \rightarrow$ mega (M)	Εμβαδόν κύκλου: $A=\pi r^2$			$\varepsilon\phi\theta = \frac{a}{b}$
	$10^3 \rightarrow$ kilo (k)	Εμβαδόν σφαίρας: $A=4\pi r^2$			
	$10^{-2} \rightarrow$ centi (c)	Όγκος σφαίρας: $V = \frac{4}{3}\pi r^3$			$c^2 = a^2 + b^2$
	$10^{-3} \rightarrow$ milli (m)	Μήκος τόξου κύκλου $s=r\theta$			
	$10^{-6} \rightarrow$ micro (μ)	$\eta\mu\alpha + \eta\mu\beta = 2\sigma\upsilon\nu\left(\frac{\alpha-\beta}{2}\right)\eta\mu\left(\frac{\alpha+\beta}{2}\right)$			
	$10^{-9} \rightarrow$ nano (n)				
	$10^{-12} \rightarrow$ pico (p)				
ΜΟΝΑΔΕΣ, ΣΥΜΒΟΛΑ	μέτρο, m	χερτζ, Hz	τζουλ, J	ηλεκτρονιοβόλτ, eV	
	χιλιόγραμμα, kg	τέσλα, T	νιούτον, N	κέλβιν, K	
	δευτερόλεπτο, s	χένρι, H	βολτ, V	βατ, W	
	αμπέρ, A	ομ, Ω	κουλόμπ, C	ακτίνιο, rad	

ΤΡΙΓΩΝΟΜΕΤΡΙΚΟΙ ΑΡΙΘΜΟΙ							
θ	0°	30°	37°	45°	53°	60°	90°
$\eta\mu\theta$	0	1/2	3/5	$\sqrt{2}/2$	4/5	$\sqrt{3}/2$	1
$\sigma\upsilon\nu\theta$	1	$\sqrt{3}/2$	4/5	$\sqrt{2}/2$	3/5	1/2	0
$\varepsilon\phi\theta$	0	$\sqrt{3}/3$	3/4	1	4/3	$\sqrt{3}$	-

ΗΛΕΚΤΡΟΜΑΓΝΗΤΙΣΜΟΣ- ΗΛΕΚΤΡΟΜΑΓΝΗΤΙΚΑ ΚΥΜΑΤΑ		
$E = \frac{F}{q}$	$\Phi_B = BA\sigma\upsilon\nu\theta$	A: εμβαδόν
$I = \frac{dq}{dt}$	$F = B q v\eta\mu\theta$	B: μαγνητικό πεδίο
$I = \frac{V}{R}$	$F = BI\ell\eta\mu\phi$	Φ_B : μαγνητική ροή
$I = \frac{E}{R_{ολ}}$	$F = \frac{\mu_0 I_1 I_2 \ell}{2\pi \alpha}$	E: ηλεκτρικό πεδίο, ΗΕΔ
$V = \frac{W}{q}$	$E_{\varepsilon\pi} = Bv\ell$	F: δύναμη
$R_{ολ} = R_1 + R_2 + R_3$	$E_{\varepsilon\pi} = -N \frac{d\Phi_B}{dt}$	q: ηλεκτρικό φορτίο
	$E_{\alpha\nu\tau} = -L \frac{di}{dt}$	$E_{\varepsilon\pi}$: ΗΕΔ από επαγωγή
		I: ηλεκτρικό ρεύμα
		V: διαφορά δυναμικού
		W: έργο
		R: αντίσταση

ΤΑΛΑΝΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΙΚΑ ΚΥΜΑΤΑ	
$x=A\eta\mu(\omega t+\phi)$	A: πλάτος
$u=\omega A\sigma\upsilon\nu(\omega t+\phi)$	x: απομάκρυνση, θέση
$a=-\omega^2 A\eta\mu(\omega t+\phi)$	u: ταχύτητα
$F = -Dx$	a: επιτάχυνση
$U = \frac{1}{2}Dx^2$	ω : γωνιακή συχνότητα
$u=\lambda f$	ϕ : αρχική φάση
$F=-bv$	f: συχνότητα
$A = A_0 e^{-\lambda t}$	D: σταθερά επαναφοράς
$y = A\eta\mu 2\pi\left(\frac{t}{T} \pm \frac{x}{\lambda}\right)$	T: περίοδος
$y = 2A\sigma\upsilon\nu \frac{2\pi x}{\lambda} \eta\mu \frac{2\pi t}{T}$	b: σταθερά απόσβεσης
	λ : μήκος κύματος
	T: περίοδος
	U: δυναμική ενέργεια
	y: απομάκρυνση